

Oponentský posudek
Marek Halbich

Zhořová, Marie, *Mýtus o vynoření. Komparace mytologie Navahů a Zuniů*. Praha: FHS UK, 2008, 81 stran včetně příloh.

Bakalářská práce M. Zhořové nás zavádí do jednoho z největších severoamerických kulturních areálů – Jihozápadu. Tím je do určité míry anticipován přístup autorky: práce je v metodologické a teoretické rovině opřena o postupy, s nimiž pracovali zejména severoameričtí kulturní antropologové v první polovině minulého století (jako je určování kulturních areálů, difuze kulturních prvků, rysů či komplexů, akulturace, kulturní změna, studium mýtů a folklóru obecně, realizovaných F. Boasem a celou řadou jeho žáků/žákyně, z jejichž prací ostatně autorka dostatečně čerpá) a počátkem druhé poloviny téhož století (zejména kulturně ekologický přístup spojený zejména s J. H. Stewardem).

Práce sestává v podstatě ze dvou částí: za první část lze považovat Úvod a první dvě kapitoly. Difuzionistický přístup je patrný hned na počátku *Úvodu*, v němž se dozvídáme, že se bakalářská práce věnuje náboženství Zuniů a Navahů, především pak jejich mytologii z hlediska difuze v kulturně ekologickém kontextu. Cíl práce je poté krátce po sobě možná až zbytečně zdůrazněn dvakrát či dokonce třikrát: „ukázat podobnosti a odlišnosti kosmogonického mýtu Zuniů a Navahů“ (Úvod, s. 6) a poté: „za pomoci klasifikace mytologických motivů zanalyzovat motivy v kosmogonických mýtech zunijském a navažském“ (kap. *Mýtus a jeho studium*, s. 13). Již předtím (s. 12) je opět zmiňován cíl práce jinými slovy: „bakalářská práce je komparativní studií zaměřenou na interetnické vztahy na úrovni lidové tvorby (mýtů)“. Práci lze tak považovat především za folkloristickou. Za součást první části můžeme ještě považovat vymezení kulturního areálu Jihozápadu Severní Ameriky (s. 17-26). Odhlédneme-li od toho, že kulturně-areální přístup ke studiu nativních kultur je dnes již poněkud archaický (vždyť prakticky všichni původní představitelé školy historického partikularismu se později vydali jinou teoreticko-metodologickou cestou), je i tak vymezení areálu a Jihozápadu zvláště dosti problematické. Autorka jej výhradně situuje do rozsáhlé oblasti dnešních jihozápadních států USA (hned první podkapitola III. kapitoly „Kulturní oblasti na sever od Mexika“) samozřejmě v souladu s původním, ovšem téměř sto let starým, vymezením Wisslerovým (rovněž G. Willey, 1966 je sice stále využívaným, ale také již poměrně starším archeologickým zdrojem). Dnes je ale stále více zřejmé, že Jihozápad či přesněji tzv. Velký Jihozápad zahrnuje i řadu oblastí na jih od Rio Grande del Norte, tedy Severozápad dnešního Mexika (vymezení Kroeberovo, Bealovo, Kirchhoffovo a později mnoha dalších, k nimž se sám řadím). M. Zhořová ve své práci tak ponejvíce hledá folklórní komparace zunijsko-navažské či pueblansko-athabaskické (v druhé části, s. 27-61), tedy obrací svoji pozornost především „severním“ směrem, ačkoli z řady motivů jen při zběžném čtení tušíme vzájemné ovlivňování pueblanské mytologie s mytologií mexického Severozápadu a především nejdůležitějšího areálu na jih od Jihozápadu – Mezoameriky (motiv čtyř či pěti Sluncí jakožto pěti období existence světa, motiv dvou bratří – synů Slunce, posvátné číslo „4“ atd.). Domnívám se, že zunijsko-navažské podobnosti jsou již poměrně dobře probádány, zatímco korelace pueblansko-paquimsko-mezoamerické dosud nikoli a přesto o vzájemných vlivech (v mytologii jde např. o hadí či dokonce chřestýší kultury) mezi Pueblany a kulturou Paquime (Casas Grandes) mluvil již jeden z jezuitských misionářů, mělnický rodák V. Eymer koncem 17. století (!).

V práci bych se více soustředil na jeden či několik málo motivů, které bych potom více rozebíral. Takto působí práce poměrně nepřehledně a deskriptivně, přesto snahu autorky oceňuji. Mé připomínky jsou určeny spíše do budoucna, pokud by se autorka chtěla této

problematice věnovat i nadále a systematictěji. Navíc si jsem vědom skutečnosti, že nemohla mít k dispozici řadu novějších prací, v našich podmínkách často nedostupných. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou **velmi dobře**.

V Praze, 23. 1. 2009.

Marek Halbich, Ph.D.